

Sted
Norsk Rasjonaliserings-
forbunds Høstkongress
18. september 1990

Statsminister Jan P. Syse

EN ØKONOMISK POLITIKK FOR VEKST I NORSK NÆRINGSLIV I
90-ÅRENE

I. Innledning

Under omstendighetene er jeg glad for å tale til Rasjonaliseringsforbundet og ikke til Revisorforbundet. Det føles lettere. Jeg er også glad for at jeg slipper å tale om min egen økonomi, men om landets. Det virker som om jeg har fått bedre orden på den siste enn den første. For norsk økonomi har passert vendepunktet. Vi er igjen i vekst. Investeringene i industrien tar seg opp. Ledigheten øker ikke mer. Utfordringen for 90-årene blir derfor å forsterke produksjonsveksten. Slik kan vi, skritt for skritt, få ned den høye ledigheten - skritt for skritt.

Men nesten all debatt i Norge om hvordan vi har det, og hvordan vi skal finne veien fremover, er preget av bekymring. Og det er også grunn til bekymring. Det mest urovekkende element i helheten er arbeidsløsheten som er høyere enn vi er villig til å akseptere. Bekymring kan overvelde oss med mistro; få oss til å tro at våre problemer er for store til at vi kan mestre dem. Men det er de ikke.

La oss se på noen av målestokkene for vår økonomiske helsetilskudd: Vi har fått inflasjonen ned i rekordlave 3,8 prosent - klart lavere enn gjennomsnittet i OECD, og det laveste på 20 år i Norge. Vi har hatt

to år med mer moderat lønnsutvikling enn konkurrentene. Vi har sterk produktivitetsvekst i norsk næringsliv nå, større enn andres. Vi fører en økonomisk politikk med vekt på at budsjetttrammene skal holdes - for første gang på mange år. Og de vil holde i 1990.

Utenriksøkonomien er solid.

Disse resultatene er ikke kommet flytende på en fjøl, men er resultatet av anstrengelser. La så være at de er kommet fordi vi trengte å ta itu med tidligere overoptimisme og overforbruk. Altfor mange har tatt fremtidige inntekter på forskudd og bevilget penger vi ikke hadde.

Synet på økonomisk politikk har endret seg kraftig i løpet av det siste ti-år i de fleste land. Vi kan snakke om en liberal revolusjon. 80-årene startet med en inflasjonsbølge, dels på grunn av det andre oljeprissjokket, dels som følge av lav produktivitetsvekst og ekspansiv økonomisk politikk i 1970-årene. Denne ble etterfulgt av det alvorligste økonomiske tilbakeslag i industrilandene etter 2. verdenskrig. Men siden 1983 har vi opplevd en periode med kontinuerlig vekst i OECD-landene. Samtidig har inflasjonen i de fleste land holdt seg klart lavere enn i 1970-årene.

Selv om bildet selvsagt varierer fra land til land, kan vi se visse faste mønstre i de økonomiske lærdommer som ble trukket etter 70-årene:

- Hovedvekten i den økonomiske politikken legges nå på et mellomlangt perspektiv. De aller fleste land har gått bort fra forsøk på kortsiktig konjunkturregulering. Statsbudsjettene legges opp med sikte på bl.a. å begrense budsjettunderskuddene og redusere de offentlige utgifters andel av BNP. Privat

sektor styrkes, vi ser en ny arbeidsdeling på flere områder. Troen på staten som en god bedriftseier er nær borte.

- Nødvendigheten av fastkurspolitikk har fått stort gjennomslag. Utviklingen i EMS og det internasjonale samarbeidet for å begrense svingningene i valutakursene har vært en suksess.
- Penge- og kredittpolitikken styres i stor grad ut fra hensynet til stabile valutakurser og ut fra målet om lav inflasjon. Lav pris- og kostnadsvekst anses som nødvendig for å styrke sysselsettingen.
- Strukturpolitikken tillegges vesentlig økt vekt. Den omfatter reformer i den offentlige sektor, tiltak for å bedre arbeidsmarkedet og de finansielle markeders virkemåte, skattereformer, styrket konkurransepolitikk, mer liberal handelspolitikk, redusert næringsstøtte. Og reformer i jordbrukspolitikken.
- Nødvendigheten av økt internasjonalt økonomisk samarbeid blir innsett. Siste halvdel av 1980-årene har vært en renessanse for slikt samarbeid innen EF (det indre marked og planer om en økonomisk og monetær union), mellom EF og EFTA-landene (EØS), mellom OECD-landene og globalt i GATT (Uruguayrunden) og FN (bl.a. arbeidet med internasjonale miljøspørsmål).

Jeg tror disse hovedtendenser vil videreføres i 1990-årene.

De ulike land vil bli mer avhengig av hverandre. Intet enkeltstående land, og særlig ikke et lite land, kan over tid føre en sterkt avvikende politikk uten negative økonomiske konsekvenser i form av høyere prisstigning, høyere rente og - etter hvert - høyere ledighet.

Utsiktene til fortsatt bra økonomisk vekst internasjonalt i 1990-årene er gode. Det beste for norsk økonomi vil være forpliktende deltakelse i det internasjonale økonomiske samarbeidet. Men skal vi på en troverdig måte delta i samarbeidet ute, kan vi ikke forfølge en økonomisk politikk som avviker mye fra andres. Derfor har den borgerlige regjeringen lagt opp norsk politikk slik at vi blir internasjonalt konkurransedyktig.

II Trekk ved den økonomiske utvikling og politikk i Norge

Vi må gjøre norsk økonomi mindre avhengig av oljeinntekter. Eksportverdien av råolje, naturgass og rørtransport er i år anslått til om lag 80 mrd. kroner, til sammenlikning er eksportverdien av våre tradisjonelle varer anslått til om lag 112 mrd. kroner i 1990. Statens økonomi er likeledes svært oljeavhengig. Netto inntekter fra oljevirkomheten anslås nå til 28 mrd. kroner i år. Til tross for dette får vi et underskudd før lån i Statsbudsjettet. Vi bruker således alle oljepengene - og mer til. Samlet statlig finansieringsbehov i 1990 vil bli om lag 27. mrd. kr. - etter at alle oljepenger er brukt. Oljefondet får ingen penger i 1990 eller 1991.

Et annet trekk som bekrefter behovet for en ny kurs er dette: Sysselsettingen i det offentlige (målt i timeverk) har økt med mellom 60 og 70 pst fra 1970 til 1990. Sysselsettingen i privat sektor i samme periode gikk ned.

Sysselsettingen i industrien har falt med over 30 pst fra 1970 til 1990. Industriproduksjonen i Norge økte med bare vel 10 pst de siste 15 år, mens den har økt med nær 40 pst hos våre handelspartnere.

Den økonomiske politikken gjennom 70-årene påførte oss et betydelig kostnadsproblem. Konkurranssevnen ble svekket med ca. 25 pst fra 1970 til 1980. Gjennom 80-årene var det en svak svekkelse de første år, en betydelig svekkelse i årene 87 og 88, for så å bli en bedring i 1989 og 1990. Vårt kostnadsnivå ligger nå ca 20 pst høyere enn i våre konkurrentland. Det er bedre, eller mindre ille, men stadig langt fra godt nok.

Produktivitetsutviklingen, er ett av hovedelementene i vår konkurransevne. Å øke produktiviteten er jo et hovedformål for arbeidet i Norges Rasjonaliseringsforbund. Total faktor produktivitet (TFP) er et mål som brukes av OECD på effektiviseringsutviklingen. Dette produktivitetsmålet fanger opp den veksten i produksjonen som ikke kan tilskrives økt bruk av innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital. Vekst i TFP for en hel økonomi vil ikke bare reflektere bedret produktivitet i den enkelte bedrift, men gjenspeiler også mer effektiv utnyttelse av innsatsfaktorene generelt. F.eks. vil overflytting av innsatsfaktorer til sektorer hvor de kaster mer av seg gi høyere total faktorproduktivitet.

Den langsiktige trend har vist sterk produktivitetsvekst i 1960-årene, et markert fall i 1970-årene, og noe sterkere produktivitetsvekst igjen i 1980-årene. Særlig i de senere år har produktivitetsveksten tatt seg opp i en del europeiske land.

Gjennomsnittlig TFP-vekst for Fastlands-Norge har de siste 30 år gjennomgående ligget klart lavere enn i de europeiske OECD-land. For perioden 1979-1986 er veksten i den totale faktor produktivitet i vårt tradisjonelle næringsliv anslått til 0,5 pst, en av de laveste i OECD-området. Sterkere vekst i Fastlands-Norges produktivitet i 1990-årene vil bli en viktig betingelse for ny vekst i næringslivet.

Et hovedpoeng ved en økonomisk politikk for vekst i 1990-årene vil derfor være å bedre vår kostnadsmessige konkurranseevne. Dette krever lavere lønnskostnadsvekst og sterkere produktivitetsvekst hos oss enn i de land vi konkurrerer med ute og hjemme.

La oss se litt tilbake for å lære av de feil som ga oss et særnorsk høyt kostnadsnivå: Tidlig i 1970-årene, ved inngangen til oljealderen, var det ganske bred prinsipiell og politisk enighet om ønskeligheten av nøkternhet i bruken av vår petroleumsformue. Slik ble det som kjent ikke.

I annen halvdel av 1970-årene førte vi i noen år en motkonjunkturpolitikk for å holde sysselsettingen åpne på "kunstig grunnlag". For Norge ble resultatet vesentlig svekket konkurranseevne og rekordstore underskudd på driftsbalansen. Denne økonomiske politikken måtte derfor etterhvert reverseres. Først ved devalueringer og kredittreguleringer og deretter ved en inntektsstopp. Man trakk først på gasspedalen ved å ekspandere de offentlige budsjetter for deretter å bremse ved direkte reguleringer. Ved begynnelsen til 80-årene - var inflasjonen høy, veksten lav og investeringsviljen og vekstkraften borte.

Den sterke oppgangen i midten av 1980-årene ble brått påvirket av sterkt oljeprisfall. Det krevet innstramninger i den økonomiske politikken. Men som vi husker ble regjeringen Willoch kastet på en instramningspakke. Vi fikk deretter en kraftig svekkelse av konkurranseevnen. Sterkt påvirket av arbeidstidsforkortelsen fra 1.1.1987. Innstramningen som fulgte bidro til økende ledighet gjennom 1988 og 1989. Innstramningen skjedde først og fremst i privat sektor, mens offentlige utgifter økte nær som før. En annen balanse i den økonomiske politikken, som hadde lagt større vekt på å stimulere til ny virksomhet i privat sektor og noe sterkere innstramning i offent-

lige utgifter, ville etter mitt syn gitt en sterkere økonomi ved inngangen til 90-årene.

Ser vi 1980-årene under ett, har Norge ikke klart å gjøre det vesentlig bedre enn mange av de land vi konkurrerer med, til tross for oljen. Vi gikk ut av 80-årene uten å ha grepet fundamentalt inn i landets strukturelle problemer - og med økende ledighetens mange land rundt oss var over kneika.

Den siste episode i denne summariske gjennomgang av "stop-go" politikk i Norge er den forrige regjerings omlegging av budsjettpolitikken i mars 1989 - før valget i september. Hensikten var å stimulere etter-spørselen på tradisjonell måte gjennom økte offentlige utgifter - slik det ble forsøkt i 1970-årene. Resultatet ble en dramatisk svekkelse av offentlige budsjetter. Underskuddet før lånetransaksjoner (ex. olje) økte fra vel 2 mrd. kroner i 1988, til vel 40 mrd. kroner i 1990. Fra 1987 til 1990 økte statens utgifter utenom statlig petroleumsvirksomhet fra nær 232 mrd. kroner (47 pst av BNP for Fastlands-Norge) til vel 296 mrd. kroner (53,5 pst av BNP for Fastlands-Norge). Den offentlige andel av fastlands-BNP er i år nær 65%; en økning på 7 pst på 3 år.

Det er mange lærdommer man kan trekke av denne utviklingen her hjemme:

- Brå skiftninger i den økonomiske politikken er ikke av det gode. "Fin-styring" av økonomien på kort sikt gjennom statsbudsjettets utgiftsside gir sjelden resultater på kort sikt, og øker problemer på lang sikt.
- Devalueringer og kortvarige reguleringer av inntekter ved lov gir ingen varig løsning på våre kostnads- og strukturproblemer.

- Vi må for alvor ta fatt i de underliggende strukturproblemer som har fått utvikle seg lenge i Norge. Mange konkurrentland startet strukturpolitiske programmer for nesten ti år siden. Der er ledigheten for lengst på vei ned.

III. En politikk for vekst i 1990-årene

Det er flere positive trekk i den økonomiske utvikling internasjonalt ved inngangen til 1990-årene. På forsommeren, før krisen i Persiabukta, regnet OECD-sekretariatet med en BNP-vekst i Europa og for OECD-området totalt på nær 3 pst pr år i 1990 og 1991. I Tyskland og Japan regnet man med sterkere økonomisk vekst enn dette gjennomsnittet, og i USA klart lavere vekst. Prisstigningen ble anslått til mellom 4 og 5 pst som et gjennomsnitt.

Hvordan kan så de seneste oljeprisøkningene påvirke utsiktene på kort sikt? Dette er selvsagt svært usikkert. Hvis vi rent teknisk forutsetter at oljeprisene blir liggende om lag 10 dollar pr fat høyere enn i sommer, vil det kunne føre til at veksten i løpet av det neste året reduseres ned mot 2 pst i OECD-området, fra 3 pst. Prisstigningen i OECD-området vil kunne øke til mellom 5 og 6 pst pr år. Rentene kan bli liggende omtrent 1 prosentpoeng høyere enn de ellers ville ha gjort. Virkningene vil selvsagt variere fra land til land.

Selv om utsiktene på kort sikt er blitt mer usikre, synes mulighetene for 2-3 pst vekst i verdensøkonomien å være gode på mellomlang og lengre sikt. Både økende internasjonalt samarbeid og det store vekstpotensiale i flere Øst-Europeiske land vil bidra til dette. Den dynamikken vi har sett i Vest-Tyskland og andre vest-europeiske land i de senere år kan etter hvert spre seg til større deler av Europa.

I Norge er inflasjonen nå 3,8 pst.- klart lavere enn gjennomsnittet for våre handelspartnere . Til sammenligning er inflasjonen i vårt viktigste konkurranse-land - Sverige - hele 11 pst. Over 3 år kan vi vinne 15-20 pst. i forhold til svensk omkostningsnivå. Det viser at det nytter. Utviklingen i Sverige viser også hvor fort det kan gå galt, hvis man først tillater det å gå galt.

Produktivitetsveksten har tatt seg opp i industrien. Vår kostnadsmessige konkurransevne vil forbedres med om lag 4 3/4 pst i 1989 og ytterligere i år. De kort-siktige rentene har falt til i underkant av 11 pst, og det er nå negativ rentedifferanse overfor utlandet. (kurvrenten) Ledigheten øker ikke lenger, og prognosene tyder på økt sysselsetting i 1991. Dette er ikke noe dårlig utgangspunkt. Men vi må ikke nok en gang tro at våre problemer er over, og øke forskuddsbruken av fremtidige oljeinntekter.

Regjeringen lanserte i fjor høst og i Revidert nasjonalbudsjett 1990 en omlegging av den økonomiske politikken i Norge.

Gjennom et revitalisert næringsliv og en styrket privat sektor vil vi skape en selvdreven vekst som kan øke sysselsettingen. Vi må skape tillit til at det er lønnsomt å ekspandere og etablere ny konkurranseutsatt virksomhet.

Hva er det da som må til?

Vi må gjennom flere år klare å holde en lavere omkostningsvekst enn de land vi konkurrerer mest med. Samtidig må både næringslivet og offentlig forvaltning bli mer effektive. De skjermede næringene må bli mer konkurranseutsatte, både ved mindre næringsstøtte og ved å åpne markedene.

Det gjelder å huske at vi kan bevare nasjonal kompetanse ved å beskytte næringer og bedrifter som ikke klarer seg i åpen konkurranse. Derimot kan vi bevare nasjonale utgifter og nasjonale problemer på den måten. I så måte er det et nesten ufeilbarlig virkemiddel.

Ny vekst i norsk økonomi må komme igjennom en oppgang i den private del av fastlands-økonomien. Da kan vi ikke måle impulsene til vekst i størrelsen på de offentlige budsjetter. Vi må snu perspektivet og spørre:

Hva er det som får mennesker til å gå igang med ny virksomhet? Hva er det som utløser lønnsomme investeringer? Hvordan skaper vi entreprenører?

For å få bukt med arbeidsløsheten må vi ha initiativtagere som etterspør ledig arbeidskraft. Høy produktjons- og produktivitetsvekst i konkurranseutsatte næringer vil i sin tur gi et overskudd som utløser ny vekst i hjemmenæringene. Og endelig vil en sterk og varig vekst i den private del av økonomien skape selve forutsetningen for større aktivitet i de sentrale velferdsoppgaver, offentlig sektor, uten skatte- og avgiftsøkninger. Det er den gode sirkel.

Hovedelementene i en økonomisk politikk for å oppnå dette blir dermed:

- En stabil etterspørselspolitikk.
- En budsjettpolitikk der statsbudsjettets utgifter som andel av BNP reduseres.
- En valutakurspolitikk og en kredittpolitikk som skaper tillit til at inflasjonen kan holdes lav.

- Lettelser i beskatningen av personer og bedrifter og et mer effektivt skattesystem.
- Et strukturpolitisk program for å bedre effektiviteten i privat og offentlig sektor.

I tillegg til dette vil Regjeringen legge stor vekt på utdanningssektoren for å skape grunnlag for fremtidig vekst. Oppe i en vanskelig situasjon på arbeidsmarkedet, er det en positiv side at titusener flere unge nå sitter på skolebenken. Det kan gi oss en kompetansevekst og økt kunnskapsmasse som kan komme godt med når veksttoget igjen er kommet på sporet. Men det kan også bety en annen, mer positiv holdning til læring og kunnskap igjen. Unge lærer seg å lære - og at kunnskap er nyttig. Det er ikke sunt for drivkraften i et samfunn at folk uten utdanning har høyere livslønn enn mange med lang utdanning. Det at universitetene igjen stiller krav ved inntak er heller ikke unyttig. I 1990-91 vil det være 127.000 studieplasser ved høyskoler og universiteter, mot de 105.000 Arbeiderpartiet planla for 1995. Det fremstår som en gåte når aviser skriver at bare enere kommer inn - selv om vi har mer enn 20.000 flere studieplasser. Så mange enere kan det ikke ha blitt. Og har det det, skal vi ikke beklage det.

Det er også viktig at norske studenter gjennom internasjonale utvekslingsordninger vinner innsikt i andre landfs kulturer. Med det økte internasjonale samkvem vi vil få, er det viktig at de unge blir mer internasjonale. Det er derfor vi legger stor vekt på å komme med i EFs forsknings- og studentprogrammer. Vi vil også se på våre stipendordninger for å sikre at det gir rom for utenlandske studier.

Tilbake til strukturpolitikken:

Den kanskje viktigste strukturpolitiske reform ved inngangen til 1990-årene vil være en omfattende

modernisering og effektivisering av bedrifts- og kapitalbeskatningen. Regjeringens omfattende forslag i St.meld. nr. 48 (1989-90) basert på Aarbakke-utvalget skulle være vel kjent. Foreløpige signaler fra komitebehandlingen i Stortinget - innstilling skal avgis 8. oktober - kan tyde på at det er gode muligheter for ganske bred enighet om en skattereform i Norge. Dette vil vesentlig bedre næringslivets rammebetingelser og muligheter for ny vekst i 1990-årene.

En bred omtale av Regjeringens strukturpolitiske program med vekt på næringslivets rammebetingelser vil bli gitt i Nasjonalbudsjettet som fremlegges 4. oktober. Hvorfor er dette så viktig? Jeg skal ta de enkelte elementene for seg.

A) Bedret foretaksklima, ny næringspolitikk og mer effektiv ressursbruk blir helt avgjørende for ny vekst i 1990-årene. Konkurranspolitikken vil bli et viktig samarbeidsområde innen et fremtidig EØS. De ulike former for direkte reguleringer som tidligere ble brukt er i stor grad avvirket. Konkurranspolitikken i tiden fremover vil sikte mot å også sikre økt reell konkurranse mellom produsentene. Dette vil komme forbrukerne til gode - gjennom bedre service og lavere priser. Reduserte handelsrestriksjoner overfor utlandet, f.eks. for jordbruksprodukter, vil også bidra til dette. En OECD-rapport om norsk landbruk som ble fremlagt i juni i år viste bl.a. at vår jordbrukspolitikk gjennom vesentlig høyere matvarepriser i Norge innebar en indirekte beskatning av norske forbrukere på nesten 9 mrd. kroner i 1988. Denne indirekte beskatning bør vi søke å redusere i 1990-årene.

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal komme med forslag til ny konkurranselov. Vi tar sikte på å fremme et forslag om ny lov for Stortinget senest i

løpet av vårsesjonen 1992. Jeg nevner også det regjeringsoppnevnte Næringslovutvalget som gjennomgår lovverket med sikte på forenkling og deregulering. Jeg håper at konkrete forslag til forenkling vil foreligge allerede i løpet av inneværende år.

Næringsdepartementet vil i forbindelse med statsbudsjettet legge frem en egen proposisjon om omorganisering av de mange ulike næringspolitiske virkemidler. En rekke av dagens virkemidler i statsbanksystemet erstattes av en ny næringsnøytral ordning med risikolån. Ordningen legges til en ny ordning med risikolån. Ordningen legges til en ny institusjon, Næringsfondet A/S, som vil erstatte Industrifondet og Småbedriftsfondet.

I løpet av det siste året har Regjeringen tatt viktige skritt for å overføre statlige næringsengasjementer til private. Dette har skjedd som ledd i en aktiv næringspolitikk for å skape en bedre næringsstruktur og frigjøre statlig kapital til andre formål. De viktigste salg har vært 80 pst av Norsk Jernverk i Mo i Rana, som har vært et mangemilliardsluk. Nå senest i vår ble ca. 47 pst av Raufoss AS solgt til private, og gjennom dette har vi fått 8.000 nye aksjonærer. Regjeringen vil fortsette arbeidet på dette feltet. Ca. 50 pst av TBK - Televerkets konkurransebedrift - vil bli solgt. Også andre bedrifter blir vurdert.

Samlet statlig næringsstøtte er økt i løpende priser fra 9,3 mrd. kroner i 1980 til vel 18,8 mrd. kroner i 1990. Regjeringen legger opp til en gradvis nedbygging av næringsstøtten.

B) Arbeidsmarkedspolitikken skal bidra til at arbeidsmarkedet fungerer bedre. Det vil bidra til økonomisk vekst kan kombineres med lav pris- og kostnadsvekst.

Bedre kvalifisering av arbeidsstyrken for å møte 1990-årenes etterspørsel etter arbeidskraft blir viktig. Dette hensynet må koordineres bedre med utdanningspolitikken. Fra årsskiftet 1988/89 til utgangen av juli i år økte antallet langtidsledige sterkere enn ledigheten samlet, slik at andelen langtidsledige økte fra 19 til 33 pst. Erfaringer fra andre land viser at langtidsledighet etter hvert kan føre til utstøting fra arbeidsmarkedet. Tiltak for å kvalifisere langtidsledige for nye jobber gis derfor særlig prioritet.

I perioden 1980-88 er om lag 235 000 personer blitt uføretrygdet. Antall uføretrygdede tilsvarende nå vel 11 pst av arbeidsstyrken. Regjeringen vurderer nå ulike tiltak for å dempe tilgangen på nye uføretrygdede. En utredning foreslo bl.a. å stille strengere krav til geografisk og yrkesmessig mobilitet før uførepensjon innvilges. Det vil øke vår vekstevne om en større andel av befolkningen kan delta i yrkeslivet.

C) De viktigste endringene for finansmarkedet er:

- Omlegging av fusjon- og konkurransepolitikken. Det er åpnet for strukturrasjonalisering i finansnæringen med adgang til å etablere større enheter. For å opprettholde og helst styrke konkurransen gis det utvidet adgang for utenlandske finansinstitusjoner til å etablere seg i Norge. Også andre virkemidler vil bli benyttet for å bidra til økt konkurranse.
- Økt adgang for finansinstitusjonene til å plassere i aksjer.
- Gjeninnføringen av generalforsamlingen som øverste organ i norske forretningsbanker og avvik-

lingen av ordningen med offentlige representanter i finansinstitusjonenes styrende organer. Dermed styrker vi eiernes rolle.

- Tilpasning av finansmarkedslovgivningen for å oppnå et oversiktlig og kostnadseffektivt finansmarked.
- Avvikling av valutareguleringer.
- Modernisering av statsbankene.

D) Regjeringen legger også opp til en effektivisering av kraftmarkedet. Noen hovedelementer er:

- Å redusere antall elverk.
- Å etablere lovbestemmelser som regulerer de delene av kraftforsyningen som er naturlige monopoler og de delene som kan konkurrere i et marked.
- Å utvikle et tilstrekkelig antall uavhengige kjøpere og selgere av kraft med sikte på at det blir et omfattende kraftmarked på tvers av tradisjonelle forsyningsområder.
- Å forbedre sentralnettsordninger bl.a. gjennom organisatoriske tiltak.

Regjeringen fremmet i vår forslag til ny energilov. Den er vedtatt av Stortinget og vil gjelde fra 1991.

E) Effektivisering av den offentlige sektor blir en hovedoppgave i 1990-årene. I 1989 tilsvarte sysselsettingen i statlig forvaltning og forretningsdrift om lag 190 000 personer. En tredjedel av disse var ansatt i statlig forretningsdrift. I tillegg arbeidet

410.000 i kommunal sektor. Veksten på dette området kan ikke fortsette, i stedet må vi sette alt inn på å øke produktiviteten. Generelle produktivitetskrav kan ta form av reduserte lønns- og driftsbudsjetter i Statsbudsjettet. I tillegg legges det opp til tallfestede produktivitetskrav i statlig forretningsdrift i Televerket, Postverket, Statskraftverkene, Luftfartsverket, NSB og i Vegvesenet. Her er produktiviteten lettere å måle enn i annen statlig virksomhet.

*

Vi vet noe vi må gjøre mot år 2000. Vi vet at vi må ha frihet til å handle, og at handlefrihet krever beredskap. Vi må holde kruttet tørt, kronen sterk, konkurransevnen oppe, inflasjonen nede. Vi trenger lov og orden. Vi trenger arbeidsinnsats, samfunnsånd, selvdisiplin og hjertevarme. Mye av dette ligger langt bortenfor politikken. Men mye av det viktigste i nasjonens liv ligger nå en gang bortenfor politikken. Å trekke grensene riktig er den aller største oppgaven i utformingen av fremtidsrettet politikk.